

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 212/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. decembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Alexandra Bröstla v konaní o sťažnosti MUDr. Z. K., bytom K., zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. D. S., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 390/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. Z. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 390/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. 24 C 390/99 konať bez zbytočných prietáhov.

3. MUDr. Z. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. MUDr. Z. K. p r i z n á v a náhradu trov právnej pomoci vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet komerčnej právničky JUDr. D. S., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 2. októbra 2003 doručené podanie MUDr. Z. K., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. D. S., K., označené ako „Sťažnosť pre porušenie základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky a Medzinárodným dohovorom o ochrane ľudských práv“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 24 C 390/99 proti M. G. o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške 25 057 Sk s príslušenstvom.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po preskúmaní sťažnosti vydal tento nález:

„Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 390/99 porušil právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 390/99 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 40.000.- Sk a náhrada trov právneho zastúpenia v sume 8.786.- Sk (za dva právne úkony po 4.270.- Sk + režijný paušál 2 x 128.- Sk).“

Kedže sťažnosť sťažovateľa spĺňala všetky zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2 a § 49 až 53 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a neexistovali žiadne dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ústavný súd ju uznesením z 22. októbra 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd listom zo 6. novembra 2003 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o vyjadrenie k prijatej sťažnosti. Predseda okresného súdu JUDr. V. K. vo svojom vyjadrení (Spr. 1410/03), doručenom ústavnému súdu 18. novembra 2003 uviedol:

„Po doručení vyjadrenia žalobcu (6. 10. 1999) a zaplatení uvedeného súdneho poplatku žalovanou (18. 10. 1999) bol spis predložený na prevedenie do registra C, do ktorého bol zapísaný v mesiaci november 1999, pridelený do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. G. Šandalovej ...

V mesiaci január 2000 dala konajúca sudkyňa pokyn pre pripojenie spisu tunajšieho súdu sp. zn. Nc 1287/99 a v auguste 2000 určila termín pojednávania na deň 2. 10. 2000. Uvedené pojednávanie sa neuskutočnilo a bolo odročené na neurčito pravdepodobne z dôvodu mimoriadnej udalosti...

Ešte v uvedený deň bol určený termín ďalšieho pojednávania, a to na deň 15. 11. 2000. Predvolanie na toto pojednávanie sťažovateľovi nebolo doručené a zásielka sa vrátila súdu ako nedoručiteľná s poznámkou pošty, že si ju adresát v stanovenej lehote nevyzdvihol (toto tvrdenie je doložené obálkou s poznámkou „adresát nezastihnutý“, dôvodom na odročenie konania však bola práceneschopnosť vo veci konajúcej sudkyne, o čom svedčí telegram o odročení pojednávania dňa 15. novembra 2000 – pozn. ústavného súdu).

Uvedené pojednávajúce bolo preročené na deň 13. 12. 2000 a následne na deň 24. 1. 2001 z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne.

Pojednávajúce dňa 24. 1. 2001 sa uskutočnilo a účastníkom bola uložená povinnosť v 15-dňovej lehote oznámiť súdu číslo vyšetrovacieho spisu, pod ktorým bolo začaté konanie o zanedbanie povinnej výživy zo strany žalobcu. Je pravdou, že v mesiaci február bola uvedená povinnosť právnymi zástupkyňami účastníkov konania splnená, poukazujem však na to, že sa tak nestalo v súdom stanovenej lehote (právna zástupkyňa žalobcu doručila písomné podanie dňa 13. 2. 2001 a právna zástupkyňa žalovanej až 26. 2. 2001 – obe osobne do podateľne súdu) a navyše správa podaná právnou zástupkyňou žalobcu obsahovala nepresné údaje. ...Právna zástupkyňa žalovaného uviedla iné číslo konania. Z uvedeného dôvodu preto konajúca sudkyňa dala dňa 8. 3. 2001 pokyn pre urgovanie zaslania uvedeného čísla konania vyšetrovacieho spisu... Dňa 4. 4. 2001 žiadala o zapožičanie vyšetrovacieho spisu príslušné OO PZ v Košiciach. Napriek uvedenej žiadosti predmetný spis nebol zapožičaný, preto bola dňa 3. 9. 2001 zasielaná opätovná žiadosť o jeho zapožičanie.

Dňa 16. 4. 2002 bol určený termín pojednávania na deň 16. 10. 2002. Žalovaná svoju neúčast' na uvedenom pojednávaní ospravedlnila, žiadala o jeho odročenie ...

Na základe uvedených skutočností bolo pojednávajúce odročené na deň 26. 2. 2003.

Pojednávajúce určené na deň 26. 2. 2003 bolo z dôvodu čerpania dovolenky konajúcej sudkyne preročené na 28. 5. 2003.

Dňa 12. 5. 2003 doručila právna zástupkyňa sťažovateľa súdu žiadosť o odročenie pojednávania nariadeného na deň 28. 5. 2003...

Uvedené pojednávajúce bolo preto odročené na deň 8. 10. 2003, kedy sa aj uskutočnilo a bolo odročené na 8. 3. 2004 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Z vyššie uvedenej chronológie vo veci vykonaných úkonov vyplýva, že súd v danej veci nie je nečinný, realizuje úkony smerujúce k rozhodnutiu veci a vytyčuje pojednávajúce. Môže sa tak ale diať len v rámci objektívne daných možností, ktoré sú nepochybne určované množstvom nevybavených vecí v jednotlivých súdnych oddeleniach, teda aj u sudkyne JUDr. G. Š., v súdnom oddelení ktorej je 617 nevybavených vecí.

Práceneschopnosť konajúcej sudkyne taktiež nemožno považovať za skutočnosť, ktorá by mohla byť posúdená ako ňou zavinený prieťah v konaní.

Dĺžku predmetného konania ovplyvnilo napokon i správanie samotných účastníkov, ktorí striedavo požiadali súd o odročenie pojednávani z vyššie uvedených dôvodov.

Vzhľadom na rozvedené skutočnosti mám za to, že v rámci objektívnych daností na tunajšom súde sú časové intervaly medzi jednotlivými úkonmi, resp. pojednávaniami primerané a predovšetkým s prihliadnutím na predmet sporu považujem sťažovateľom požadované finančné zadosťučinenie za neadekvátne. “

Predseda okresného súdu zároveň oznámil, že netrvá na ústnom prejednaní podanej ústavnej sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľa sa vo svojom oznámení doručenom ústavnému súdu 10. novembra 2003 vyjadrila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci prijatej sťažnosti.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého spisu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 390/99 ide o návrh na zaplatenie bezdôvodného obohatenia. Ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov a ktorá nie je právne zložitá.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 24 C 390/99, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako súčinnosť, keďže zistil, že sťažovateľ sa okrem jedného prípadu, keď sa ospravedlnil z dôvodu kúpeľnej liečby, zúčastňoval na nariadených pojednávaniach a reagoval na výzvy súdu. Jeho správanie preto neprispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom. Sťažovateľ 1. apríla 2003 uplatnil aj sťažnosť na priet'ahy v konaní na príslušnom orgáne štátnej správy súdov, ktorý sa k opodstatnenosti jeho sťažnosti nevyjadril, iba poukázal na skutočnosť, že súd vytyčuje pojednávania a vykonáva vo veci úkony, ako aj na enormnú zaťaženosť sudcov okresného súdu (Spr. 2364/03).

3. Tretím kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Namietané konanie začalo na základe návrhu sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu doručeného okresnému súdu 18. mája 1999, v ktorom sťažovateľ žiadal okresný

súd, aby žalovanú zaviazal zaplatiť mu 25 057 Sk s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia. Okresný súd vydal 21. júna 1999 platobný rozkaz (sp. zn. 1 Ro 1792/99), ktorý bol 26. júla 1999 napadnutý odporom zo strany žalovanej, a vec bola ďalej vedená na okresnom súde pod sp. zn. 24 C 390/99.

Hoci okresný súd nariadil niekoľko pojednávaní, tieto boli viackrát odročené z dôvodu prekážok na strane okresného súdu a prvé meritórne pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 24. januára 2001 (t. j. viac ako po roku). Ústavný súd ďalej zistil, že v období od 3. septembra 2001 do 16. septembra 2002 (t. j. približne jeden rok) okresný súd nevykonával vo veci žiadny úkon. Ďalšie pojednávanie vo veci bolo nariadené až na 16. október 2002, pre neúčast' žalovanej bolo však odročené na 26. február 2003, podobne ako pojednávanie nariadené na 28. máj 2003, v tomto prípade kvôli kúpeľnej liečbe žalobcu (odročené na 8. október 2003).

Druhé meritórne pojednávanie vo veci sa konalo 8. októbra 2003 a keďže z neho vplynula zmena návrhu na rozhodnutie, nebolo na ňom zatiaľ rozhodnuté vo veci samej.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu na občianskoprávnom úseku nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd zistil, že výsledkom konania okresného súdu nie je ani po štyroch rokoch právoplatné rozhodnutie, pričom viac ako polovica z tohto obdobia je poznačená zbytočnými priet'ahmi v konaní (predovšetkým v priebehu roku 2000) a nečinnosťou okresného súdu (september 2001 – september 2002). Pri svojom rozhodovaní ústavný súd vzal na vedomie všetky uvedené skutočnosti a vychádzajúc z nich rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 24 C 390/99 došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 24 C 390/99 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 40 000 Sk z titulu „*náhrady nemajetkovej ujmy, v dôsledku nemožnosti napraviť porušenie základného práva*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne

okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Ústavný súd je toho názoru, že porušenie základného práva s'ťažovateľa nie je možné účinne odstrániť len vyslovením porušenia základného práva a prikázaním okresnému súdu, aby vo veci konal. Ústavný súd považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá s'ťažovateľovi v dôsledku tejto skutočnosti vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadost'učinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, ktorá sa predĺžila zbytočným priet'ahom vo veci, zohľadňujúc tiež celkové okolnosti prípadu ústavný súd rozhodol priznať mu sumu 10 000 Sk, ktorú považuje za primerané finančné zadost'učinenie.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom komerčnou právničkou JUDr. D. S., ktoré vyčíslil sumou 8 800 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony právnej pomoci po 270 Sk a 130 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. decembra 2003